

Rachunkowość

SĄDY
o podatkach

Eksperti komentują wybrane wyroki wojewódzkich sądów administracyjnych i Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawach podatkowych.

PROCEDURA

Zajęcie majątku to nie sankcja za nielegalny proceder

Gdy firma prowadzi działalność z różnymi kontrahentami i reguluje swoje zobowiązania, w tym podatkowe, a jednocześnie zachodzi podejrzenie uczestnictwa w wyłudzeniu VAT tylko w ograniczonym zakresie, zabezpieczenie na majątku może być dokonane przy zachowaniu szczególnej staranności przez fiskusa.

ALEKSANDRA TARKA

Spór w sprawie zaczął się w październiku 2019 r., gdy fiskus określił spółce przybliżone kwoty zobowiązań podatkowych w VAT za trzy okresy i orzekł o zabezpieczeniu na jej majątku łącznie na ponad 500 tys. zł. Spółka nie godziła się na zabezpieczenie, zarzucając, że nie było do tego podstaw.

Fiskus zdania jednak nie zmienił. Przypomniawszy w świetle art. 33 § 1 i § 2 pkt 2 ordynacji podatkowej główną przesłanką zastosowania instytucji zabezpieczenia jest istnienie uzasadnionej obawy niewykonania zobowiązania wynikającego z przyszłej decyzji wymiarowej. Przesłankami umożliwiającymi zabezpieczenie przyszłego zobowiązania na majątku podatnika może być, m.in. fakt wyzbywania się przez niego majątku, trwale nieuiszczanie wymagalnych zobowiązań podatkowych. Przy czym przesłanki wymienione wprost przez ustawodawcę są wyłącznie przykładami działania uzasadniającego obawę niewykonania zobowiązania podatkowego. Nie jest to katalog zamknięty i fiskus może wskazać na inne okoliczności.

W ocenie urzędników warunkiem wystarczającym zastosowania tej instytucji jest zatem wystąpienie obiektywnych przesłanek, które – niezależnie od intencji podatnika – wywołają uzasadnioną obawę co do wykonania zobowiązania.

Spółka zaskarżyła zabezpieczenie i wygrała. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Białymstoku zauważył, że przesłanki warunkujące możliwość sięgnięcia do instytucji zabezpieczenia z jednej strony nawiązują do sytuacji już istniejącej (stan obawy), z drugiej do przyszłości (groźba niewykonania zobowiązania podatkowego). Uzasadniona obawa musi istnieć już w chwili rozstrzygnięcia w przedmiocie zabezpieczenia, jednak obawa ta odnosi się do zdarzenia, które jeszcze nie nastąpiło.

WSA zgodził się, że fiskus może za pomocą wszelkich argumentów, popartych ustalonymi okolicznościami, wykazywać istnienie groźby

niewykonania zobowiązania w przyszłości. I, że nie ma zamkniętego katalogu przesłanek. Jednak podkreślił, że wydając decyzję o zabezpieczeniu fiskus ma obowiązek nie tylko wykazać istnienie prawdopodobieństwa niewypłacalności, lecz ujawnić w uzasadnieniu powody jego zastosowania. Ma to służyć temu, aby instytucja ta była stosowana w sposób rozważny i racjonalny.

W spornej sprawie zabezpieczenie polegało na zajęciu całego majątku spółki. Decyzję o zabezpieczeniu uzasadniono sytuacją majątkową spółki i istnieniem wysokiego prawdopodobieństwa, że „niektóre faktury” wystawione na jej rzecz „mogły nie dokumentować” rzeczywistych transakcji gospodarczych.

Tymczasem jak zauważył WSA od 2016 r. spółka składa deklaracje VAT wykazując obrót roczny w wysokości 6–15 mln zł. W deklaracjach wykazywała podatek, który był uiszczony.

Owszem w sprawie istnieje podejrzenie uczestnictwa spółki w dostawach towarów związanych z oszustwem podatkowym. Jednak jak tłumaczył sąd ustalenia dotyczyły tylko jednego z dostawców. Zdaniem sądu, w sytuacji, gdy firma prowadzi działalność z różnymi podmiotami i reguluje swoje zobowiązania, w tym publicznoprawne, a jednocześnie zachodzi podejrzenie uczestnictwa w nielegalnym procederze wyłudzenia VAT w pewnym, ograniczonym zakresie, zabezpieczenie na majątku może być dokonane przy zachowaniu szczególnej staranności organu. Polegającej na szczegółowym zebraniu i analizie materiału dowodowego, w szczególności odnoszącego się do sytuacji finansowej, realizacji zobowiązań itp. Jak tłumaczył WSA instytucja zabezpieczenia nie ma być sankcją za ewentualne uczestnictwo w nielegalnym procederze, ale ma jedynie spełniać cel zabezpieczenia wykonania zobowiązań publicznoprawnych. Ponadto fakt uczestnictwa w nielegalnym procederze nie musi automatycznie oznaczać, że podatnik nie uiszcza wymagalnych zobowiązań publicznoprawnych – dobrowolnie lub przymusowo.

W ocenie WSA w spornej sprawie fiskus w sposób niewystarczający odniósł się do zagadnienia uzasadnionej obawy, że zobowiązanie nie zostanie wykonane. Zaskarżona decyzja nie zawiera m.in. wystarczającej analizy dotyczącej kontrahentów, aktualnej sytuacji finansowej podatnika.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku z 6 listopada 2020 r.

Sygnatura akt: I SA/Bk 675/20

/©

KOMENTARZ EKSPERTA

Karol Szelański

doradca podatkowy, adwokat
w FKA Furtek Komosa
Aleksandrowicz Sp.k.

wskazuje, że badaniu przez organ ma podlegać całokształt okoliczności sprawy. Co istotne, organ jest zobowiązany do przeprowadzenia dowodów na zaistnienie danej okoliczności uzasadniającej wydanie decyzji o zabezpieczeniu. Organy nie mogą braków w ustaleniach stanu faktycznego uzasadniać tym, że mają obowiązek jedynie uprawdopodobnić zaistnienie danej okoliczności.

Ponadto z wyroku WSA w Białymstoku wynika, że pewne przesłanki (np. przewidywana wysokość zobowiązania podatkowego) nie mogą stanowić samodzielnej podstawy do stwierdzenia, że istnieje uzasadniona obawa, że zobowiązanie podatkowe nie zostanie wykonane. Wskazuje na to również przywołany w omawianym wyroku wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 października 2013 r. (SK 40/12), w którym wymienione zostały okoliczności niemogące stanowić samodzielnej

przesłanki wydania decyzji o zabezpieczeniu wykonania zobowiązania podatkowego. Omawiany wyrok WSA nie jest jeszcze prawomocny. Jeżeli zostanie utrzymany przez NSA, przyczyni się niewątpliwie do zachowania przez organy podatkowe większej staranności przy prowadzeniu postępowań zabezpieczających oraz przy uzasadnianiu rozstrzygnięć kończących te

postępowania. /©

Wyrok WSA w Białymstoku wskazuje na istotne aspekty dotyczące postępowania zabezpieczającego uregulowanego w Ordynacji podatkowej. Sąd wskazał, że organ podatkowy, wydając decyzję o zabezpieczeniu wykonania zobowiązania podatkowego musi dokonać wnikliwej i wszechstronnej analizy w zakresie wystąpienia przesłanek uzasadniających wydanie decyzji o zabezpieczeniu.

Wprowadzie katalog przesłanek powodujących zaistnienie uzasadnionej obawy, że zobowiązanie podatkowe nie zostanie wykonane, jest otwarty, lecz organ jest zobowiązany nie tylko wskazać taką przesłankę, ale też wykazać jej istnienie w danej sprawie. To zaś wymaga od organu dokonania szczegółowych ustaleń. Organ nie może poprzestać na wybiórczym lub powierzchownym wskazaniu okoliczności przemawiających za stwierdzeniem, że istnieje uzasadniona obawa co do wykonania zobowiązania podatkowego. Wyrok WSA w Białymstoku